

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2022 m. kovo 2 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Artūro Driuko (pranešėjas), Algirdo Taminsko (kolegijos pirmininkas) ir Egidijos Tamošiūnienės, teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal ieškovių A. Z. ir E. T. kasacinį skundą dėl Vilniaus apygardos teismo 2021 m. gegužės 20 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal atsakovių nepilnamečių S. K. ir K. K., atstovaujimų atstovų pagal įstatymą J. K. ir R. K., prašymą dėl teismo sprendimo įvykdymo atgręžimo civilinėje byloje pagal ieškovių A. Z. ir E. T. ieškinį atsakovams R. K., J. K., nepilnamečiams S. K. ir K. K., G. K., J. K. ir E. U., dalyvaujant išvadą duodančiai institucijai Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybai prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, dėl nuosavybės teisės gynimo ir išskleidimo, žalos, padarytos neteisėtai veiksmis, atlyginimo.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl teisės normų, reglamentuojančių teismo sprendimo įvykdymo atgręžimą tais atvejais, kai neteko teisinės galios jau įvykdytas teismo sprendimas, o teismo sprendimo įvykdymo metu skolininkui priklausanti turta į viešųjų varžytynių įgijimo išieškojimas, aiškinimo ir taikymo.
2. Atsakovės S. K. ir K. K. kreipėsi į teismą, prašydamos atgręžti Trakų rajono apylinkės teismo 2016 m. gruodžio 12 d. sprendimu civilinėje byloje Nr. 2-37-231/2016 įvykdymą, pripažįstant S. K. nuosavybės teisę į žemės sklypą, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), esantį (duomenys neskelbtini) r. sav., (duomenys neskelbtini) sen., (duomenys neskelbtini) k., (duomenys neskelbtini).
3. Atsakovės nurodė, kad Trakų rajono apylinkės teismas 2016 m. gruodžio 12 d. sprendimu civilinėje byloje Nr. 2-37-231/2016, be kita ko, priteisė A. Z. ir E. T. solidariai iš R. K., J. K., G. K., J. K., E. U. ir nepilnamečių S. K., K. K., o joms neturint pakankamai lėšų – iš jų atstovų pagal įstatymą R. K. ir J. K. po 700 Eur periodinėmis išmokomis, mokanomis kas mėnesį patiriamai žalai atlyginti nuo 2015 m. gegužės 8 d. dienos iki išskleidimo iš gyvenamųjų ir negyvenamųjų patalpų – gyvenamojo namo, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), ūkinio pastato, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), ūkinio pastato, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), registro Nr. (duomenys neskelbtini), esančių (duomenys neskelbtini) r. sav., (duomenys neskelbtini) sen., (duomenys neskelbtini) k., (duomenys neskelbtini).
4. Vilniaus apygardos teismas 2019 m. lapkričio 7 d. nutartimi tenkino nepilnamečių S. K. ir K. K. atskirąjį skundą ir atnaujino procesą dėl išnagrinėtos civilinės bylos Nr. 2-37-231/2016 dalies dėl 700 Eur periodinių išmokų, mokamų kas mėnesį patiriamai žalai atlyginti nuo 2015 m. gegužės 8 d. iki išskleidimo iš gyvenamųjų ir negyvenamųjų patalpų – gyvenamojo namo, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), ūkinio pastato, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), ūkinio pastato, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), esančių (duomenys neskelbtini) r. sav., (duomenys neskelbtini) sen., (duomenys neskelbtini) k., (duomenys neskelbtini), priteisimo ieškovėms A. Z., E. T. solidariai iš atsakovių S. K. ir K. K..
5. Vilniaus apygardos teismas 2019 m. lapkričio 7 d. nutartyje nurodė, jog Trakų rajono apylinkės teismas, 2016 m. gruodžio 12 d. sprendimu priteisdamas žalos atlyginimą iš nepilnamečių atsakovių, padarė aiškia teisės normos taikymo klaidą, nes pažeidė Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 6.275 straipsnio 1 dalį, taikė nepilnamečiams civilinę atsakomybę, nors už nepilnamečio iki 14 metų padarytą žalą atsako jo tėvai ar globėjai, jeigu neįrodo, kad žala atsirado ne dėl jų kaltės. Byloje nebuvo ginčo, jog Trakų rajono apylinkės teismo 2016 m. gruodžio 12 d. sprendime buvo padaryta aiški teisės normos taikymo klaida Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir CPK) 366 straipsnio 1 dalies 9 punkto prasme.
6. Atnaujinus procesą ir nagrinėjant civilinę bylą Nr. eA2-203-239/2020 iš esmės ieškovių A. Z. ir E. T. iniciatyva buvo sudaryta taikos sutartis, šią Vilniaus regiono apylinkės teismas 2020 m. vasario 27 d. nutartimi patvirtino ir civilinę bylą nutraukė. Ieškovės taikos sutartimi atsakė ieškinių reikalavimų dėl 700 Eur periodinių išmokų, mokamų kas mėnesį patiriamai žalai atlyginti nuo 2015 m. gegužės 8 d. iki išskleidimo iš gyvenamųjų ir negyvenamųjų patalpų – gyvenamojo namo, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), ūkinio pastato, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), ūkinio pastato, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), esančių (duomenys neskelbtini) r. sav., (duomenys neskelbtini) sen., (duomenys neskelbtini) k., (duomenys neskelbtini), priteisimo solidariai iš atsakovių S. K. ir K. K..
7. Teikiant prašymą dėl teismo sprendimo atgręžimo buvo nurodyta, jog, vykstant Trakų rajono apylinkės teismo 2016 m. gruodžio 12 d. sprendimo civilinėje byloje Nr. 2-37-231/2016 dalį dėl piniginių sumų priteisimo iš atsakovių, buvo parduotas atsakovei S. K. priklausęs nekilnojamas turtas – žemės sklypas, registro Nr. (duomenys neskelbtini), unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), esantis (duomenys neskelbtini) r. sav., (duomenys neskelbtini) sen., (duomenys neskelbtini) k., šį sklypą 2017 m. gruodžio 13 d. turto pardavimo iš varžytynių akto Nr. S-17-117-26433 pagrindu įsigijo E. T..
8. Ieškovė E. T., būdama bylos šalis ir dalyvaujama civilinėje byloje Nr. 2-37-231/2016, kaip viena iš ieškovių, žinodama apie bylą, iš viešųjų varžytynių įsigijo atsakovei nepilnamečiai S. K. priklausiusį žemės sklypą, todėl ieškovei nebaikytina sąžininga žemės sklypo įgijėja CK 4.96 straipsnio 2 dalies prasme. Be to, vykstant teismo sprendimą neteisėtai buvo parduotas nepilnamečių vaikų, kurie yra sipnųji šalis, nekilnojamas turtas – žemės sklypas. Nors išieškojimas buvo vykdomas pagal du įvykdymus raštus, ir vienas teismo sprendimas nėra panaikintas, atsakovės turi teisę rinktis, kurį teismo sprendimą prašoma atgręžti.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

9. Vilniaus regiono apylinkės teismas 2021 m. kovo 24 d. nutartimi S. K. ir K. K. prašymą tenkino ir atgręžė Trakų rajono apylinkės teismo 2016 m. gruodžio 12 d. sprendimo įvykdymą civilinėje byloje Nr. 2-37-231/2016, pripažįstant atsakovei S. K. nuosavybės teisę į žemės sklypą, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), esantį (duomenys neskelbtini) r. sav., (duomenys neskelbtini) sen., (duomenys neskelbtini) k., (duomenys neskelbtini).
10. Teismas nustatė, jog Vilniaus apygardos teismas 2019 m. lapkričio 7 d. nutartimi panaikino Vilniaus regiono apylinkės teismo 2019 m. rugėjo 18 d. nutartį ir atnaujino procesą dėl išnagrinėtos civilinės bylos Nr. 2-37-231/2016 dalies dėl 700 Eur periodinių išmokų, mokamų kas mėnesį patiriamai žalai atlyginti nuo 2015 m. gegužės 8 d. iki išskleidimo iš gyvenamųjų ir negyvenamųjų patalpų – gyvenamojo namo, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), ūkinio pastato, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), ūkinio pastato, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), esančių (duomenys neskelbtini) r. sav., (duomenys neskelbtini) sen., (duomenys neskelbtini) k., (duomenys neskelbtini), priteisimo solidariai iš atsakovių S. K. ir K. K., ieškovėms A. Z. ir E. T. Vilniaus apygardos teismas 2019 m. lapkričio 7 d. nutartįje konstatavo, kad Trakų rajono apylinkės teismas, 2016 m. gruodžio 12 d. sprendimu priteisdamas žalos atlyginimą iš nepilnamečių atsakovių, padarė aiškia teisės normos taikymo klaidą, nes joms taikė civilinę atsakomybę pažeisdamas CK 6.275 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą civilinės atsakomybės nuostatas, kad už nepilnamečio iki 14 metų padarytą žalą atsako jo tėvai ar globėjai, jeigu neįrodo, kad žala atsirado ne dėl jų kaltės. Byloje nebuvo ginčo, jog teismo 2016 m. gruodžio 12 d. sprendime buvo padaryta aiški teisės normos taikymo klaida.
11. Atnaujinus procesą išnagrinėtoje civilinėje byloje ir bylą nagrinėjant iš esmės, byloje buvo sudaryta taikos sutartis, šią Vilniaus regiono apylinkės teismas 2020 m. vasario 27 d. nutartimi patvirtino ir civilinę bylą Nr. eA2-203-239/2020 nutraukė. Šia taikos sutartimi ieškovės atsakė ieškinių reikalavimų dėl 700 Eur periodinių išmokų, mokamų kas mėnesį patiriamai žalai atlyginti nuo 2015 m. gegužės 8 d. iki išskleidimo iš gyvenamųjų ir negyvenamųjų patalpų – gyvenamojo namo, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), ūkinio pastato, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), ūkinio pastato, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), esančių (duomenys neskelbtini) r. sav., (duomenys neskelbtini) sen., (duomenys neskelbtini) k., (duomenys neskelbtini), priteisimo solidariai iš atsakovių S. K. ir K. K..
12. Teismas taip pat nustatė, jog Trakų rajono apylinkės teismo 2016 m. gruodžio 12 d. sprendimo civilinėje byloje Nr. 2-37-231/2016 dalis dėl piniginių sumų priteisimo iš nepilnamečių atsakovių buvo vykdoma priverstinai ir vykstant teismo sprendimą buvo parduotas atsakovei S. K. priklausęs nekilnojamas turtas – žemės sklypas, registro Nr. (duomenys neskelbtini), unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), esantis (duomenys neskelbtini) r. sav., (duomenys neskelbtini) sen., (duomenys neskelbtini) k., šį sklypą pagal 2017 m. gruodžio 13 d. turto pardavimo iš varžytynių aktą Nr. S-17-117-26433, įsigijo viena iš ieškovių – E. T..
13. Teismas nusprendė, jog pripažinus, kad Trakų rajono apylinkės teismo 2016 m. gruodžio 12 d. sprendimas civilinėje byloje Nr. 2-37-231/2016 yra neteisėtas, neteisėtas yra ir tokio sprendimo įvykdymas, todėl būtina grąžinti šalis, įvykdžiusias tokį sprendimą, į padėtį, būvisi iki neteisėto sprendimo priėmimo (CPK 373 straipsnis). Teismas konstatavo, jog yra visos sąlygos atgręžti teismo sprendimo įvykdymą civilinėje byloje Nr. 2-37-231/2016, pripažįstant atsakovei S. K. nuosavybės teisę į ginčo žemės sklypą (CPK 760 straipsnis).
14. Vilniaus apygardos teismas, išnagrinėjęs ieškovių A. Z. ir E. T. atskirąjį skundą, 2021 m. gegužės 20 d. nutartimi atskirojo skundo netyrinio ir Vilniaus regiono apylinkės teismo 2021 m. kovo 24 d. nutartį paliko nepakeistą.
15. Apeliacinės instancijos teismas nusprendė, kad pirmosios instancijos teismas pagrįstai taikė CPK 760 straipsnį ir atgręžė sprendimo įvykdymą, Vilniaus apygardos teismui 2019 m. lapkričio 7 d. nutartįje civilinėje byloje Nr. e2S-1792-580/2019 konstatavus aiškia teisės normos klaidą, nepilnamečiams atsakovėms taikant civilinę atsakomybę ir tokiu būdu pažeidžiant CK 6.275 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą civilinės atsakomybės nuostatas. Tokio sprendimo įvykdymas ir išieškojimas iš atsakovei S. K. priklausiusio žemės sklypo negalėjo būti laikomas teisėtu ir sukeliančiu teisinius padarinius, todėl turėjo būti grąžinama padėtis, būvisi iki priverstinio išieškojimo veiksmų į žemės sklypo pradėjimo.
16. Teismas pažymėjo, jog, vykstant teismo sprendimą, kuriame padaryta aiški teisės taikymo klaida, konstatuota Vilniaus apygardos teismo 2019 m. lapkričio 7 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. e2S-1792-580/2019, buvo atlikti priverstinio įvykdymo veiksmai, o pagal sprendimo įvykdymo atgręžimo institutą skolininkui (šiuo atveju atsakovei S. K.) turi būti grąžinama viskas, kas išreikalauja vykdyti teismo sprendimą.
17. Apeliacinės instancijos teismas pažymėjo, jog sprendimo įvykdymo atgręžimo institutas taikomas E. T. ne kaip įgijėjai žemės sklypo, į kurį buvo nukreiptas išieškojimo įvykdymas, bet kaip vienas iš išieškotojų, t. y. civilinės bylos šaliai. E. T. nurodoma aplinkybė, jog ji įgijo žemės sklypą kaip sąžiningas trečiasis asmuo, neturėjęs teisinės reikšmės, nes, viena vertus, E. T. dalyvavo visame procese (ji kartą yra išieškotoja), kita vertus, sprendimo įvykdymo atgręžimas šiuo atveju sprendžiamas dėl žemės sklypo, į kurį nukreipiant išieškojimą buvo patenkinta dalis E. T. kaip išieškotojos reikalavimų.
18. Vilniaus apygardos teismas taip pat nesutiko su atskirojo skundo argumentais, kad šiuo atveju neatkurta šalių status quo (padėtis, kuri yra) padėtis ir taikyta vienašalė restitucija. Teismas pažymėjo, jog skundžiama nutartimi taikytas Trakų rajono apylinkės teismo 2016 m. gruodžio 12 d. sprendimo atgręžimas, todėl šalys grąžintos į būvisi iki minėto teismo sprendimo įvykdymo padėtį, grąžinant atsakovei S. K. tai, kas buvo priimto sprendimo pagrindu išieškota E. T. kaip išieškotojos naudai (CPK 760 straipsnio 1 dalis). Be to, Trakų rajono apylinkės teismo 2016 m. gruodžio 12 d. sprendimas yra galiojantis kitoms solidariems atsakovams, įvykdymo veiksmai jau atžvilgiu gali būti atliekami (byloje nebuvo duomenų apie tai, kad vykdomasis dokumentas įvykdytas), taip pat iš kitų solidariųjų skolininkų gali būti išieškoma pinigų suma, gauta už parduotą žemės sklypą.
19. Apeliacinės instancijos teismas vertino, jog neturi teisinės reikšmės atskirojo skundo argumentai, susiję su šalių pasirašytos ir Vilniaus regiono apylinkės teismo 2020 m. vasario 27 d. nutartimi patvirtintos šalių sudarytos taikos sutarties sąlygomis. Taikos sutarties 4 punkte atsakovės patvirtino, kad pretenzijų ieškovėms dėl civilinės bylos Nr. eA2-203-239/2020 kilusio ginčo neturi, ateiityje neturės. A. Z. ir E. T. su atsakovėmis susitarė ir išsprendė taikiai byloje kilusį ginčą. Teismas nusprendė, jog minėtu atveju nebuvo spręstas šioje byloje nagrinėjamas sprendimo atgręžimo klausimas.
20. Apeliacinės instancijos teismas konstatavo, jog pirmosios instancijos teismas pagrįstai nusprendė taikyti sprendimo įvykdymo atgręžimo institutą, šio instituto taikymas grąžinant šalis į būvisi iki teismo sprendimo įvykdymo padėtį geriausiai atitinka teisingumo, protingumo ir sąžiningumo principus.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

21. Ieškovės A. Z. ir E. T. kasaciniame skunde prašo panaikinti Vilniaus apygardos teismo 2021 m. gegužės 20 d. nutartį, Vilniaus regiono apylinkės teismo 2021 m. kovo 24 d. nutartį ir priimti naują sprendimą – atmesti prašymą dėl teismo sprendimo įvykdymo atgręžimo civilinėje byloje Nr. 2-37-231/2016 kaip nepagrįstą bei priteisti bylinėjimo išlaidų atlyginimą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
 - 21.1. Teismas netinkamai aiškino, taikė CPK 760 straipsnį ir neatsižvelgė į CPK 602 straipsnyje nustatytus varžytynių aktų pripažinimo skundo galiojančiais pagrindus. Sprendimo įvykdymo atgręžimo instituto pagrindu suteikiama galimybė pašalinti šalių tarpusavio santykiuose atsiradusius neteisėtumus, tačiau toks grąžinimas į ankstesnę padėtį galimas ne visada (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. kovo 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-176-219/2016). Sprendžiant klausimus dėl turto pardavimo iš varžytynių aktų pripažinimo negaliojančiais aktualu CPK 602 straipsnio 1 dalis, kurioje įtvirtintas baigtinis sąrašas, kada teismas gali pripažinti turto pardavimo iš varžytynių aktą negaliojančiu. Todėl nepagrįstas apeliacinės instancijos teismo aiškinimas, jog sprendimo įvykdymo atgręžimo institutas (CPK 760 straipsnis) gali būti taikomas nepriklausomai nuo to, kokių teismu pagrindu buvo įgytas nekilnojamas turtas, o svarbu vien tik faktas, kad žemės sklypas buvo išieškotas vykdyti teismo sprendimą. CPK 760 straipsnio ir CPK 602 straipsnio normos negali būti vertinamos kaip bendroji ir specialioji, nes jos skirtos

skirtingo pobūdžio teisiniam santykiams reglamentuoti, t. y. remiantis **CPK 760** straipsnyje nustatyto sprendimo įvykdymo atgėrimo institutu automatiškai negali būti paneigtas nuosavybės teisės įgijimo pagrindas – turto pardavimo iš varžytinių akto galiojimas (**CK 4.47 straipsnis**). Todėl teismas, sprendžiamas dėl sprendimo įvykdymo atgėrimo instituto taikymo – nuosavybės teisės į nekilnojamąjį turtą grąžinimo skolininkui, turi pareigą nustatyti, kokių teisiu pagrindu, t. y. teismo sprendimo ar kito teisėto nuosavybės teisės įgijimo – turto pardavimo iš varžytinių akto pagrindu, išieškotojas įgijo nekilnojamąjį turtą.

- 21.2. Trakų rajono apylinkės teismo 2016 m. gruodžio 12 d. sprendimo rezoliucinė dalis patvirtina, jog teismo priimto sprendimo pagrindu buvo nuspresta išskolinti visus atsakovus, taip pat ir S. K., panaikinti gyvenamosios vietos deklaracijos duomenis bei priėmė iš atsakovo po 700 Eur periodinių išmokų už neteisėtą naudojimą A. Z. bei E. T. priklausanti nekilnojamoji turta. Šiame sprendime nebuvo nurodyta, jog S. K. priklausanti gincio žemės sklypas nuosavybės teise yra perdėdžiamas E. T., E. T. iš atsakovės S. K. pagal Trakų rajono apylinkės teismo 2016 m. gruodžio 12 d. sprendimą, priimtą civilinėje byloje **Nr. 2-37-231/2016**, ir išduotą 2017 m. sausio 17 d. vykdomąjį raštą, vykdomą antstolo D. J. vykdomojoje byloje Nr. 0117/17/00256, nėra gavusi lėšų, perėmusi nekilnojamojo ar kilnojamojo turto, E. T. antstolo D. J. 2017 m. rugsėjo 25 d. buvo pateikęs prašymą dėl skolininko turto perdavimo, tačiau pateiktas prašymas antstolo D. J. 2017 m. spalio 6 d. patvarkymu Nr. S-17-117-20975 buvo atmestas. Antstolis E. T. prašymo netenkino ir, vadovaudamasis **CPK 694 straipsniu**, išaiškino, jog skolininkui priklausantis nekilnojamas turtas ir kitas įstatymų nustatyta tvarka registruotas turtas, kurio vertė viršija 2000 Eur, realizuojamas parduodant iš varžytinių. Ši faktinė aplinkybė patvirtina, kad E. T. panaikinto teismo sprendimo pagrindu iš atsakovės S. K. nekilnojamojo turto neįgijo. Teismų nustatytos faktinės aplinkybės patvirtina, jog nuosavybės teisę į gincio žemės sklypą E. T. negalėjo ir nebuvo įgiję Trakų rajono apylinkės teismo 2016 m. gruodžio 12 d. sprendimu, kaip dalies atsakovės S. K. skolos įskaitymo, pagrindu.

- 21.3. Pagal **CPK 700** straipsnį turto pardavimas iš varžytinių yra procesinis turto realizavimo forma. Tai reiškia, kad turtas priverstinai perdėdžiamas kito asmens nuosavybėn specialia įstatyme nustatyta tvarka ir tokiu perdėdimo siekiama gauti lėšų atsisakytai su skolininko kreditoriais. Šiuo procesiniu veiksmu nuosavybės teisių apsauga užtikrinama turto pardavimą varžytynėse vykdančiam pagal šiam veiksmui nustatytus įstatymus reikalavimus (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. kovo 15 d. nutartis civilinėje byloje **Nr. 3K-3-93/2012**). Turto pardavimas iš varžytinių yra viešas procesas, kuriame pirkėjo statusą gali dalyvauti visi norintys asmenys – Lietuvos arba užsienio valstybių piliečiai ir juridiniai asmenys, išskyrus **CPK 709** straipsnio 2 dalyje nustatytas išimtis. Antstolis D. J., vykdomojoje byloje Nr. 0117/17/00256, vykdydamas 2017 m. sausio 17 d. vykdomąjį raštą Nr. 2-37-231/2016, 2017 m. vasario 15 d. vykdomąjį raštą **Nr. e-2-225-231/2016**, 2017 m. spalio 23 d. paskelbė gincio žemės sklypo pardavimą iš varžytinių. Šiose varžytynėse dalyvavo net trys dalyviai, kurie buvo suinteresuoti gincio žemės sklypo įsigijimu, tačiau pasiūlius didžiausia – 2104 Eur dydžio sumą varžytynės dėl parduodamo žemės sklypo laimėjo E. T. ir 2017 m. gruodžio 1 d. mokėjimo nurodymu sumokėjo pasiūlytą varžytinių sumą. Pasibaigus gincio žemės sklypo pardavimui iš varžytinių, 2017 m. gruodžio 13 d. antstolis D. J. priėmė turto pardavimo iš varžytinių aktą Nr. S-17-117-26433, kurio pagrindu E. T., kaip sąžininga nekilnojamojo turto įgyjeja, įgijo nuosavybės teisę į žemės sklypą. Be to, nors skolininkai (atsakovai) buvo informuoti apie kiekvieną vykdomosios bylos veiksmą, taip pat ir apie turto pardavimą iš varžytinių, reikalavimų dėl turto pardavimo iš varžytinių akto pripažinimo negaliojančiu nebuvo pareikšta, t. y. gincio turto pardavimo iš varžytinių aktas yra teisėtas, galiojantis ir nenugyčytas.

- 21.4. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, pasisakydamas dėl turto pardavimo iš varžytinių akto pripažinimo negaliojančiu instituto aiškinimo ir taikymo, yra suformavęs praktiką, kad turto pardavimo iš varžytinių aktas teismo sprendimu gali būti pripažintas negaliojančiu tik specialiojoje teisės normoje – **CPK 602** straipsnyje – įtvirtintais pagrindais (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. balandžio 23 d. nutartis civilinėje byloje **Nr. 3K-7-90/2009**). E. T. gincio žemės sklypą įgijo ne gincio teismo sprendimo, o kito pardavimo iš varžytinių akto pagrindu. Tačiau teismas, panaikindami turto pardavimo iš varžytinių akto galiojimą, nenustatė **CPK 602** straipsnyje įtvirtintų turto pardavimo iš varžytinių akto negaliojimo pagrindų. Teismas neteisėvelgė į gincio turto pardavimo iš varžytinių akto teisėtumą ir galiojimą, priimtus sprendimus grindė vien tik sprendimo įvykdymo atgėrimo institutu (**CPK 602 straipsnio** 1 dalyje nurodytame baigtiniame sąraše nėra nustatyta, kad turto pardavimo iš varžytinių akto galiojimas gali būti paneigtas sprendimo įvykdymo atgėrimo institutu pagrindu. Sprendimo įvykdymo atgėrimo institutas gali būti taikomas tik tuo atveju, kai nustatoma, jog nekilnojamas turtas išieškotojų buvo įgytas teismo sprendimo pagrindu. Išeikotojų nekilnojamąjį turtą įgijus kitu, teisėtu teisiu pagrindu, nuosavybės įgijimo pagrindas negali būti panaikinamas, nevertinant jo teisėtumo ir galiojimo klausimo, nes tai prieštarauja **CPK 602, 760** straipsniuose nustatytam teisiniui reglamentavimui.

- 21.5. E. T. žemės sklypą įgijo ne neatsitiktinai, o varžytinių procese pasiūlius ir sumokėjus didžiausią sumą, todėl buvo priimtas galiojantis turto pardavimo iš varžytinių aktas. Apelacinės instancijos teismas nepagrįstai E. T. tapatina tik su išieškotoja, tiek kaip žemės sklypo įgyjeja, E. T., kaip ir bet kuris trečiasis asmuo, o ne bylos šalis ar išieškotoja, dalyvavo turto pardavime iš varžytinių ir nuosavybės teisę į žemės sklypą įgijo sąžiningai ir teisėtu būdu, t. y. turto pardavimo iš varžytinių akto pagrindu (**CK 4.96** straipsnio 2 dalis). Varžytynėse realizavus areštuotą kilnojimą ar nekilnojamąjį turtą, turto savininkas susigrąžinti šio turto negali, nes pagal **CPK** nuostatas varžytynėse įgytas turtas iš sąžiningų asmenų negali būti išreikalautas. Priešingai nei konstatuota apeliacinės instancijos teismo, sprendžiant dėl sprendimo įvykdymo atgėrimo instituto, esmė reikšmė turi tai, kad žemės sklypas E. T. yra įgytas kaip sąžiningos įgyjejos. Teismų nustatytos faktinės aplinkybės patvirtina, jog E. T., kaip ir bet kuriam kitam trečiajam asmeniui, kuris turėjo galimybę varžytynėse įsigyti gincio žemės sklypą, turi būti taikoma **CK 4.96 straipsnio** 2 dalyje nustatyta sąžiningo įgyjejos nuosavybės teisių apsauga, nes turto pardavimo iš varžytinių akto galiojimas nebuvo panaikintas.

- 21.6. Teismas nepagrįstai konstatavo, jog gincio žemės sklypas turto pardavimo iš varžytinių procese buvo parduotas tik pagal Trakų rajono apylinkės teismo 2016 m. gruodžio 12 d. sprendimą civilinėje byloje **Nr. 2-37-231/2016**. Teismas neteisėvelgė į tai, jog gincio žemės sklypas iš varžytinių buvo parduotas dvejų teismų sprendimų pagrindu, remiantis 2017 m. sausio 17 d. vykdomoju raštu Nr. 2-37-231/2016 bei 2017 m. vasario 15 d. vykdomoju raštu **Nr. e-2-225-231/2016**. **CPK 760** straipsnio turinys patvirtina, kad sprendimo įvykdymo atgėrimo taikymas yra galimas tik tuo atveju, kai teismo priimtas sprendimas yra panaikintas. Nagrinėjamoje byloje S. K., atstovaujama atstovu pagal įstatymą, prašė atgėrimo tik Vilniaus apylinkės regiono teismo 2016 m. gruodžio 12 d. sprendimo, priimto civilinėje byloje **Nr. 2-37-231/2016**, įvykdymą, kurio pagrindu buvo išduotas 2017 m. sausio 17 d. vykdomasis raštas Nr. 2-37-231/2016. Tačiau iš vykdomosios bylos Nr. 0117/17/00256 medžiagos byloje buvo nustatyta, kad kita dalis vykdomojoje byloje atliekamo išieškojimo, škaityt ir turto pardavimą iš varžytinių, buvo ir yra toliau vykdoma Trakų rajono apylinkės teismo 2016 m. lapkričio 18 d. sprendimu už akų, priimto civilinėje byloje **Nr. e-2-225-231/2016**, išduoto 2017 m. vasario 15 d. vykdomojo rašto Nr. e-2-225-231/2016 pagrindu. Trakų rajono apylinkės teismo 2016 m. lapkričio 18 d. sprendimas už akų civilinėje byloje **Nr. e-2-225-231/2016** skundžiamų nutarčių priėmimo metu nebuvo panaikintas, t. y. iki šiol yra galiojantis ir teisėtas. Taigi teismas, taikydami sprendimo įvykdymo atgėrimą ir remdamiesi tik Trakų rajono apylinkės teismo 2016 m. gruodžio 12 d. sprendimu, nors gincio žemės sklypas buvo iš varžytinių realizuotas kartu ir galiojancio 2016 m. lapkričio 18 d. sprendimu už akų, priimto civilinėje byloje **Nr. e-2-225-231/2016**, pagrindu, pažeidė **CPK 760** straipsnio nuostatas.

- 21.7. Teismas, taikydami restituciją ir neva grąžindami šalis į padėtį, buvusią iki Trakų rajono apylinkės teismo 2016 m. gruodžio 12 d. sprendimo, pripažino tik S. K. nuosavybės teisę į žemės sklypą, tačiau nesprendė E. T. 2104 Eur dydžio sumos, sumokėtos turto pardavimo iš varžytinių akto pagrindu, grąžinimo klausimo. Taikytą restituciją ne tik kad neatitiktų šalių *status quo*, bet ir atsakomybė už teismo sprendimą padarytą aiską teisės taikymo klaidą yra neteisėtai perkelta E. T., kuri sąžiningai įgijo nuosavybės teisę į varžytynėse parduotą turtą (**CK 6.147** straipsnio 2 dalis). Be to, kasacinis sprendimas yra išaiškintas, kad jeigu restitucijos taikymas natūra pažeidžia turto pardavimo iš varžytinių procese turto įgyjejos teises ir teisėtus interesus, turi būti taikoma **CK 6.147** straipsnio 2 dalis, nustatanti pinigine kompensacija pildyti (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. kovo 29 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-121/2012). Nagrinėjamo atveju restitucijos taikymas natūra nepažeidžia gincio žemės sklypo sąžiningos įgyjejos – E. T. – teisių ir teisėtų interesų, ypač neimanos. Byloje nustatyta, kad atsakovai yra nemokūs, todėl E. T. turto pardavimo iš varžytinių procese sumokėtų lėšų grąžinimas taikant restituciją faktiškai yra neįmanoma. Teismas nepagrįstai ignoravo **CK 6.272** straipsnio 2 dalį, nustatantį, kad už žalą, atsiradusią dėl neteisėto teisejo ar teismo veiksmų nagrinėjant civilinę bylą, atlygina valstybės įstatymai, jeigu žala atsirado dėl teisejo ar kito teismo pareigos kaktės. Nagrinėjamoje byloje nustatyta, jog turtas perkeltas dėl teismo padarytos aiskos teisės taikymo klaidos, kad restitucijos taikymas natūra pažeidžia E. T. teises ir teisėtus interesus, bei nagrinėjė teismas pasirinko netinkamą restitucijos taikymo būdą ir nepagrįstai nesprendė klausimo dėl **CK 6.147** straipsnio 2 dalies bei atsakomybės taikymo atsakingiems asmenims už teismo padarytą teisės taikymo klaidą. Taigi taikytą vienšalę restituciją natūra pažeidžia ir **CK 1.138** straipsnio 2 punktą, nes E. T. padėtis, buvusi iki neteisėto ir panaikinto teismo sprendimo, nebuvo atkurta.

22. Atsakovės S. K. ir K. K. atsiliepime į kasacinį skundą prašo atmesti kasacinį skundą ir palikti galioti Vilniaus regiono apylinkės teismo 2021 m. kovo 24 d. nutartį, Vilniaus apygardos teismo 2021 m. gegužės 20 d. nutartį. Atsiliepimas į kasacinį skundą grindžiamas šiais argumentais:

- 22.1. Sprendimo įvykdymo atgėrimo instituto taikymui teisiškai reikšminga yra tai, ar teismo sprendimas, kuris vėliau panaikintas, buvo vykdomas. Byloje nėra gincio, kad 2016 m. gruodžio 12 d. Trakų rajono apylinkės teismo sprendimo civilinėje byloje Nr. 2-37-231/2016 dals dėl 700 Eur periodinių išmokų, mokamų kas mėnesį patirtai žalai atlyginti nuo 2015 m. gegužės 8 d. iki išskėlimo iš gyvenamųjų ir negyvenamųjų patalpų – gyvenamojo namo, unikalns Nr. (duomenys neskelbtini), ūkinio pastato, unikalns Nr. (duomenys neskelbtini), ūkinio pastato, unikalns Nr. (duomenys neskelbtini), esančių Trakų r. sav., (duomenys neskelbtini) sen., (duomenys neskelbtini) k., (duomenys neskelbtini), priešinimo solidarai iš atsakovių išieškovi naudai buvo panaikintas, nes teismas, priteisdamas žalos atlyginimą iš nepilnametėjų atsakovių, padarė aiską teisės normos taikymo klaidą. Trakų rajono apylinkės teismo 2016 m. gruodžio 12 d. sprendimo civilinėje byloje Nr. 2-37-231/2016 dals dėl piniginių sumų priteisimo iš atsakovių buvo priverstinai vykdoma. Priverstinai įvykdyti minėtas teismo sprendimą buvo parduotas gincio žemės sklypas. Taigi teismas pagrįstai konstatavo, kad yra visos sąlygos atgėrimo įvykdymą civilinėje byloje Nr. 2-37-231/2016, pripažįstant atsakovės S. K. nuosavybės teisę į žemės sklypą.

- 22.2. Teisės normos, reglamentuojančios sprendimo įvykdymo atgėrimą, ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktika nenustato, kad sprendimo įvykdymo atgėrimo institutas galėtų būti taikomas tik tokiu atveju, jeigu gincio žemės sklypas būtų buvęs priteistas išieškoviems vėliau panaikinto teismo sprendimo pagrindu. Toks teisės normų aiškinimas nepagrįstai susiaurintų teismo sprendimo įvykdymo atgėrimo instituto taikymą, nes padarytų jį negalint visais atvejais, kai teismo sprendimas buvo įvykdytas parduodant turtą iš varžytinių. Turto pardavimas iš varžytinių yra vienas iš dažniausių teismo sprendimo priverstinio įvykdymo būdų. Teismo sprendimo įvykdymo atgėrimo instituto netaikymas tokiais atvejais pažeistų asmenų, kurių turtas buvo parduotas vėliau neteisėtai pripažintu teismo sprendimu, teises ir teisėtus interesus. Tokiu atveju, kai panaikintas teismo sprendimas buvo įvykdytas turtą parduodant iš varžytinių, pardavimo iš varžytinių aktas yra atskirai negučytinas. Tokių išvadą patvirtina ir **CPK 602** straipsnio 1 dals, kurioje įtvirtinamas baigtinis sąrašas, kada teismas gali pripažinti turto pardavimo iš varžytinių aktą negaliojančiu. Šiame sąraše nėra nustatyta, kad turto pardavimo iš varžytinių aktas gali būti pripažintas negaliojančiu tuo atveju, jeigu teismo sprendimas, kurio pagrindu jis buvo išduotas, yra vėliau panaikinamas.

- 22.3. Trakų rajono apylinkės teismo nagrinėtoje civilinėje byloje Nr. 2-37-231/2016 E. T. buvo viena iš ieškovių. Ieškovei E. T. buvo žinoma apie civilinę bylą ir apie Trakų rajono apylinkės teismo 2016 m. gruodžio 12 d. sprendimą civilinėje byloje Nr. 2-37-231/2016, ji taip pat buvo išieškotoja vykdomo procese. Todėl E. T. negali būti laikoma su byla nesusijusia trečiuoju asmeniu, kuris įsigijo gincio žemės sklypą iš varžytinių.

- 22.4. **CK 4.96** straipsnio 2 dals šiuo atveju netaikytina. Šias aplinkybes pagrįstai pažymėjo ir apeliacinės instancijos teismas, nurodęs, jog sprendimo įvykdymo atgėrimo institutas taikomas E. T. ne kaip įgyjejai žemės sklypo, j kurį buvo nukreiptas išieškotojų vykdomas, bet kaip vienai iš išieškotojų, t. y. civilinės bylos šaliai. Šiuo atveju vykdanč Trakų rajono apylinkės teismo 2016 m. gruodžio 12 d. sprendimą civilinėje byloje **Nr. 2-37-231/2016** buvo parduotas nepilnametė atsakovės S. K. priklausęs gincio žemės sklypas. Nepilnametė S. K. laikytina šaliaimi šalinį lyginant su ieškoveimis, todėl jos teisių ir teisėtų interesų anasauai turi būti skiriamas ypatingas dėmesys. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas yra pažymėjęs, jog Lietuvos Respublikos Konstitucijos, jos 38 straipsnio 2 dals, 39 straipsnio 3 dals, pagal kurią valstybė privalo išvaduoti garantuoti pakankamą ir efektyvią nepilnametė vaikų teisių ir teisėtų interesų apsaugą. Konstitucijos preamblelėje įtvirtinto atviros, teisingos, damos pilietinės visuomenės siekio kyla konstitucinis valko interesu pirmumo imperatyvas. Šis imperatyvas suformuoja valstybės pareizą užtikrinti, kad tiek primant įstatymus ir kitus teisės aktus, tiek juos taikant ir sprendžiant kitus su valku susijusius klausimus būtų atsižvelgiama pirmiausia į valko interesus ir nebūtų sudaroma prielaidų juos pažeisti (Konstitucinio Teismo 2019 m. lapkričio 8 d. nutarimas Nr. KT-44-N-13/2019).

- 22.5. Atsakovės prašo atgėrimą Trakų rajono apylinkės teismo 2016 m. gruodžio 12 d. sprendimo civilinėje byloje **Nr. 2-37-231/2016** įvykdymą. Šis teismo sprendimas buvo panaikintas, taip pat buvo priverstinai vykdomas – buvo parduotas atsakovei S. K. priklausęs gincio žemės sklypas. Tokiu būdu atsakovės, prašydamos atgėrimo konkretaus teismo sprendimo, priimto konkrečioje civilinėje byloje, įvykdymą, naudoja būtent ta teisine galimybę, kurią nustato **CPK**, reglamentuojantis sprendimo įvykdymo atgėrimą. Atsakovės neprašo atgėrimo kito ieškovių minimo teismo sprendimo, kuris nebuvo panaikintas. Todėl ieškovių nurodomi argumentai dėl kito nepanaikinto teismo sprendimo ir jo pagrindu išduoto vykdomojo rašo neturi reikšmės.

- 22.6. Teismo sprendimo įvykdymo atgėrimo taikymas grindžiamas principu, jog neteisėtas sprendimas daro neteisėtą ir tokio sprendimo įvykdymą, todėl būtina grąžinti šalis, įvykdžiusias tokį sprendimą, į padėtį, buvusią iki neteisėto sprendimo priėmimo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. birželio 7 d. nutartis civilinėje byloje **Nr. 3K-3-210-219/2017**). Teismas, taikydami 2016 m. gruodžio 12 d. Trakų rajono apylinkės teismo sprendimo civilinėje byloje **Nr. 2-37-231/2016** atgėrimą, grąžino šalis į padėtį, buvusią iki neteisėto sprendimo priėmimo: pripažino atsakovės S. K. nuosavybės teisę į gincio žemės sklypą, kuris priklausė atsakovei S. K. iki neteisėto 2016 m. gruodžio 12 d. Trakų rajono apylinkės teismo sprendimo civilinėje byloje **Nr. 2-37-231/2016** priėmimo, ir paneigė ieškovei E. T. nuosavybės teisę į gincio žemės sklypą, kuris ir nepriklausė ieškovei E. T. iki 2016 m. gruodžio 12 d. Trakų rajono apylinkės teismo sprendimo priėmimo. Tuo tarpu ieškovei iki 2016 m. gruodžio 12 d. Trakų rajono apylinkės teismo sprendimo civilinėje byloje Nr. 2-37-231/2016 buvusios padėties atkūrimą nepagrįstai sieja ne tik su nuosavybės teise ir gincio žemės sklypą klausimo išsprendimu, bet ir su ieškovei E. T. sumokėtos 2104 Eur sumos už gincio žemės sklypą bei parduodant iš varžytinių grąžinimu. Šio klausimo išsprendimas nėra iki 2016 m. gruodžio 12 d. Trakų rajono apylinkės teismo sprendimo civilinėje byloje **Nr. 2-37-231/2016** buvusios padėties atkūrimas ir jis yra sprestas vykdomo proceso metu, ieškovei E. T. išieškant gincio žemės sklypą vertę atitinkančią pinigų sumą iš kitų asmenų, iš kurių žalos atlyginimas ieškovei buvo priteistas pagal Trakų rajono apylinkės teismo 2016 m. gruodžio 12 d. sprendimą civilinėje byloje **Nr. 2-37-231/2016**. Šią aplinkybę pagrįstai pažymėjo ir apeliacinės instancijos teismas.

- 22.7. Ieškovei E. T. nereikės kreiptis į teismą dėl žalos atlyginimo pagal **CK 6.272** straipsnio 2 dalį ir teismų procesiniais sprendimais nėra perkeliamas civilinės atsakomybės taikymas E. T. Bet kuriuo atveju nepilnametė S. K. laikytina šalinja lyginant su ieškoveimis, todėl jos teisių ir teisėtų interesų apsaugai turi būti skiriamas ypatingas dėmesys. Jeigu ir tektų spręsti klausimą, kas turėtų kreiptis į teismą dėl civilinės atsakomybės taikymo pagal **CK 6.272** straipsnio 2 dalį, darytina išvada, kad, atsižvelgiant į silpnosios šalies interesus, tai turėtų padaryti E. T..

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl proceso teisės normų, reglamentuojančių sprendimų įvykdymo atgėrimą, aiškinimo ir taikymo

23. **CPK 760** straipsnis įtvirtina sprendimo įvykdymo atgėrimo institutą. Pagal **CPK 760** straipsnį 1 dalį, jeigu panaikintas jau įvykdytas sprendimas ir iš naujo išnagrinėjus bylą priimamas sprendimas atmesti ieškinį arba priimama nutartis nutraukti bylą ar palikti ieškinį nenagrinėtą, atsakovui turi būti grąžinama visa tai, kas buvo pagal panaikintą sprendimą iš ieškoto išieškovi naudai (sprendimo įvykdymo atgėrimas). Jeigu grąžinti turto negalima, teismas savo sprendime, nutartyje nustato, kad turi būti atlyginta šio turto vertė, o kai turtas realizuotas, – suma, gauta jį realizavus (**CPK 760** straipsnio 3 dals).
24. Kasacinis teismas yra nurodęs, jog pagal **CPK 760** straipsnį sprendimo įvykdymo atgėrimo pagrindai yra tokie: 1) įvykdyto sprendimo panaikinimas apeliacine ar kasacine tvarka ir bylos nutraukimas; 2) įvykdyto sprendimo panaikinimas apeliacine ar kasacine tvarka ir pareikšimo palikimas nenagrinėtą; 3) įvykdyto sprendimo panaikinimas apeliacine ar kasacine tvarka ir naujo sprendimo, kurio išieškiny netenkamas, priėmimas. Teismo sprendimo įvykdymo atgėrimas galimas ir tais atvejais, kai sprendimas panaikinamas (netenka teisinės žalos) atnaujinus procesą byloje (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. gegužės 18 d. nutartį civilinėje byloje **Nr. 3K-3-222/2010**; 2014 m. balandžio 18 d. nutartis civilinėje byloje **Nr. 3K-3-222/2014**; 2017 m. lapkričio 23 d. nutartis civilinėje byloje **Nr. e-3K-3-423-219/2017** 27 punktą).
25. **CPK 761** straipsnis reglamentuoja sprendimo įvykdymo atgėrimo klausimo sprendimo pirmosios instancijos teisme tvarką. Pagal šio straipsnio 1 dalį teismas, kuriam byla perduota iš naujo nagrinėti, privalo savo iniciatyva išnagrinėti sprendimo įvykdymo atgėrimo klausimą ir išspėti jį priimdamas naują sprendimą ar nutartį, ir tuo užbaigti bylą. Jeigu iš naujo nagrinėjus bylą teismas neišsprendė panaikinto sprendimo įvykdymo atgėrimo klausimo, atsakovas turi teisę paduoti šiam teismui pareiškimą dėl įvykdymo atgėrimo. Pareiškimas paduodamas per vienerius metus nuo teismo sprendimo, kurio neišspręstas sprendimo įvykdymo atgėrimo klausimas, įsiteisėjimo dienos (**CPK 761** straipsnio 2 dals).
26. Sprendimo įvykdymo atgėrimo institutas yra specialus įstatyme įtvirtintas procesinis pažeistų teisių gynimo būdas išieškant sumas, išmokėtas pagal teismo sprendimą, kuris vėliau buvo panaikintas arba neteko teisinės galios. Sprendimo įvykdymo atgėrimo instituto paskirtis – atkurti šalių materialiuji teisių santykių padėtį, buvusią iki teismo sprendimo, kuris vėliau buvo panaikintas apeliacinės instancijos, kasacinio teismo procesiniu sprendimu ar neteko teisinės galios priėmus teismo procesinį sprendimą proceso atnaujinimo stadijoje, ir bylą išspręsta iš esmės kitaip, nei ji buvo išspręsta ankstesniu teismo sprendimu. Šio instituto taikymas grindžiamas principu *ex infortia ius non oritur* taikymu, t. y. neteisėtas sprendimas daro neteisėtą ir tokio sprendimo įvykdymą, todėl būtina grąžinti šalis, įvykdžiusias tokį sprendimą, į padėtį, buvusią iki neteisėto sprendimo priėmimo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. gegužės 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-204/2010).

27. Taigi, **CPK 760 straipsnis** bei jį aiškinanti kasacinio teismo praktika aiškiai apibrėžia esminius sprendimo įvykdymo atgėrimo instituto taikymo padarinius – jeigu panaikinas jau įvykdytas sprendimas, atsakovui turi būti grąžinama visą tai, kas buvo pagal panaikintą sprendimą iš jo išieškota ieškovo naudai, t. y. skolininkas turi teisę reikalauti grąžinti viską, ka vykdamas teismo sprendimą iš jo gavo išieškotojas (Lietuvos Aukščiausio Teismo 2014 m. balandžio 18 d. nutartis civilinėje byloje **Nr. 3K-3-222/2014**; 2016 m. kovo 30 d. nutartis civilinėje byloje **Nr. e3K-3-176-219/2016**, 21 punktai; 2017 m. lapkričio 23 d. nutartis civilinėje byloje **Nr. e3K-3-423-219/2017**, 28 punktas). Taikant sprendimo įvykdymo atgėrimą, būtent išieškotojas yra tas subjektas, kuris turi pareigą grąžinti viską, kas buvo gauta teismo sprendimo pagrindu.

Dėl teismo sprendimo atgėrimo instituto aiškinimo ir taikymo tais atvejais, kai skolininkei priklausančią turtą už viešųjų varžytynių įsigijo (nupirko) išieškotoja

28. Teismai byloje nustatė, kad Trakų rajono apylinkės teismo 2016 m. gruodžio 12 d. sprendimu buvo nuspręsta išskolinti visus atsakovo, panaikinti gyvenamosios vietos deklaracijos duomenis bei priteisti solidarai iš visų atsakovų, įskaitant ir nepilnametę S. K., po 700 Eur periodinių išmokų už neteisėtą naudojimąsi A. Z. bei E. T. priklausančiu nekilnojamoju turtu.
29. Trakų rajono apylinkės teismo 2016 m. gruodžio 12 d. sprendimo civilinėje byloje **Nr. 2-37-231/2016** dalis dėl piniginių sumų priteisimo iš nepilnametės atsakovės S. K. buvo vykdoma priverstinai ir vykdamas teismo sprendimą buvo parduotas S. K. priklausęs nekilnojamasis turtas – žemės sklypas, registro Nr. (duomenys neskelbtini), unikalus Nr. (duomenys neskelbtini) r. sav., (duomenys neskelbtini) sen., (duomenys neskelbtini) k., šį sklypą pagal 2017 m. gruodžio 13 d. turto pardavimo iš varžytynių aktą Nr. S-17-117-26433 įsigijo viena iš ieškovų E. T..
30. Taigi, vykdamas teismo sprendimą, kuriame padaryta aiški teisės taikymo klaida, konstatuota Vilniaus apygardos teismo 2019 m. lapkričio 7 d. nutartini civilinėje byloje **Nr. e2S-1792-580/2019**, buvo atlikti priverstinio įvykdymo veiksmai.
31. Iš pirmiau paminėtų faktinių aplinkybių matyti, jog E. T. ginčo žemės sklypą įgijo ne Trakų rajono apylinkės teismo 2016 m. gruodžio 12 d. sprendimo, kuris vėliau neteko teisinės galios, pagrindu, tačiau dalyvaujama viešosiose varžytynėse ir įsigijusi minėtą žemės sklypą už didžiausią pasiūlytą kainą. Priverstinio įvykdymo veiksmai buvo atliekami ir nurodytas varžytynių aktas buvo priimtas remiantis tuo metu galiojusio įstatyme teismo sprendimo pagrindu.
32. Nagrinėjamu atveju byloje nebuvo pareiktas reikalavimas pripažinti negaliojančiu 2017 m. gruodžio 13 d. turto pardavimo iš varžytynių aktą Nr. S-17-117-26433, kurio pagrindu E. T. įgijo ginčo žemės sklypą.
33. Nagrinėjamoje byloje būtina atsakyti į klausimą, ar teismo sprendimo įvykdymo atgėrimo instituto taikymas turi ypatumų tais atvejais, kai skolininkei priklausančią turtą už viešųjų varžytynių, vykdamas įsiteisėjusį teismo sprendimą, kuris vėliau buvo panaikintas arba neteko teisinės galios, įgijo išieškotojas, o varžytynių aktas nebuvo ginčijamas ir nėra nugnyčytas.
34. Varžytynių specifika pasižymi tuo, kad jomis siekiama priverstinai įvykdyti teismo sprendimą, užtikrinti skolininko turto realizavimo visapusišką efektyvumą (vienas iš jo požymių – ekonomiskumas), t. y. užtikrinti tokį areštuoto turto pardavimą, kuris atitiktų tiek skolininko, tiek išieškotojo interesus. Parduodant turtą iš varžytynių yra sukuriama jo pardavimo teisetumo prezumpcija, taip siekiama užtikrinti šalių, dalyvavusių įvykdymo procese, teisių santykių stabilumą, teisetų interesų pusiausvyrą bei įgyvendinti įvykdymo proceso operatyvumo principą, t. y. kad turtas būtų parduotas kuo efektyviau ir per protingą terminą. Todėl varžytynių tikslu pasiekti, be kita ko, būtina, kad varžytynių institutas būtų patrauklus pirkėjams ir garantuotų jiems minimalią riziką, varžytynės būtų operatyvi priemonė, būtų garantuojamas varžytynių būdu sudarytų sandorių stabilumas bei sudarytos teisės garantijos, kad šie sandoriai nebūtų pripažinti negaliojančiais formaliais pagrindais (Lietuvos Aukščiausio Teismo 2009 m. balandžio 23 d. nutartis civilinėje byloje **Nr. 3K-7-90/2009**).
35. Nors teismo sprendimo įvykdymo atgėrimo instituto pagrindiniu tikslu siekiama palengvinti šalių tarpusavio santykiuose atsiradusių neteisėtumų, tačiau toks grąžinimas į ankstesnę padėties galimybę ne visada, t. y. nors neteisėto teismo sprendimo įvykdymo padariniai yra neteisėti, tačiau tai *per se* (savaine) nereiškia, kad neteisėtas gali būti laikomi ir išieškotojo ir (ar) antstolio atlikti veiksmai tokį sprendimą vykdamas. Priešinga išvada prištartautų įsiteisėjusio teismo sprendimo privalomumo principui bei antstolio pareigai intis visų teisėtų priemonių išieškotojo interesams tinkamai apginti, nepažeidžiant kitų įvykdymo proceso dalyvių teisių bei teisėtų interesų, veikti griežtai laikantis įstatymo reikalavimų (**CPK 18 straipsnis**, Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo 3 straipsnio 1 dalis).
36. **CPK 602 straipsnio** 1 dalyje nustatytas sąrašas atvejų, kai turto pardavimo iš varžytynių, pardavimo išieškotojui, turto pardavimo bei varžytynių aktai suinteresuotų asmenų reikalavimu teismo gali būti pripažinti negaliojančiais. Vienas iš tokių atvejų – jeigu turto pardavimas iš varžytynių, pardavimas išieškotojui, turto pardavimas bei varžytynių pažeidė esmines suinteresuotų asmenų teises. Turto pardavimas iš varžytynių, pardavimas išieškotojui, turto pardavimas bei varžytynių negali būti pripažinti negaliojančiais tik dėl formalų trūkumų, kurie negalėjo turėti įtakos šių veiksmų teisėtumui (**CPK 602 straipsnio** 1 dalies 7 punktas).
37. Kasacinio teismo praktikoje išaiškinta, kad asmuo, kuris nebuvo įvykdymo proceso dalyvis ir neturėjo galimybės skusti antstolio veiksmų **CPK** nustatyta tvarka, ginčydamas savo pažeistas teises ir teisėtus interesus, gali ginčyti antstolio turto pardavimo iš varžytynių aktą (turto pardavimo skolininko pasiūlytam pirkėjui aktą) tiek specialioje teisės normoje – **CPK 602 straipsnyje** – įtvirtintais pagrindais, tiek ir dėl imperatyviųjų **CPK, CK** bei kitų teisės normų pažeidimų (Lietuvos Aukščiausio Teismo 2014 m. gegužės 29 d. nutartis civilinėje byloje **Nr. 3K-3-266/2014**; 2015 m. lapkričio 6 d. nutartis civilinėje byloje **Nr. 3K-3-583-421/2015**; 2019 m. gegužės 9 d. nutartis civilinėje byloje **Nr. e3K-3-169-1075/2019**, 30 punktas). Taigi teismų praktikoje pripažinti, neskatint **CPK 602 straipsnio** 1 dalyje nustatytą pagrindą, ir kiti įvykdymo proceso dalyvių bei suinteresuotų asmenų pažeistų teisių gynimo būdai, kai yra konstatuojami esminiai įvykdymo proceso normų pažeidimai, dėl kurių varžytynių ar turto pardavimo skolininko pasiūlytam pirkėjui aktai laikomi neteisėtais, kaip prieštaraujantys imperatyviosioms įstatymo normoms (**CK 1.80 straipsnio** 1 dalis) (Lietuvos Aukščiausio Teismo 2021 m. birželio 30 d. nutartis civilinėje byloje **Nr. 3K-3-155-381/2021**, 99 punktas).
38. Kasacinis teismas yra nurodęs, jog turto pardavimo iš varžytynių, turto pardavimo išieškotojui bei varžytynių ir turto pardavimo skolininko pasiūlytam pirkėjui aktai galėtų būti pripažinti niekiniais ir negaliojančiais taip pat ir teismo *ex officio* (pagal pareigas), nesant dėl jo pareikšto materialiojo teisinio reikalavimo (**CK** 1.78 straipsnio 1, 3 ir 5 dalys, 1.80 straipsnio 1 dalis) (Lietuvos Aukščiausio Teismo 2021 m. birželio 30 d. nutartis civilinėje byloje **Nr. 3K-3-155-381/2021**, 100 punktas).
39. Tačiau kiekvieno konkrečių atvejų teismas, vertindamas, ar yra pagrindas pripažinti turto perdavimo aktus negaliojančiais, **CPK 602 straipsnio** nustatytus akto pripažinimo negaliojančiu pagrindus turi aiškinti ir taikyti kartu su kitomis **CPK** nuostatomis, be to, atsižvelgdamas į būtinumą siekti užtikrinti konkuruojančių interesų pusiausvyrą, proporcingumo principo reikalavimą taikytinai teisinio poveikio priemonei būti adekvačiai teisės pažeidimui (**CK** 1.2 straipsnio 1 dalis), gautos turto pardavimas iš varžytynių sumos proporcingumą to turto rinkos vertei, turi įvertinti, ar turto perdavimo aktų įvykdymo procese pripažinimas negaliojančiais yra vienintelė ir tinkamiausia priemonė pažeistoms šalų, dalyvavusių įvykdymo procese, teisėms apginti, ar pažeistos teisės negali būti tinkamai apgintos taikant civilinę atsakomybę (Lietuvos Aukščiausio Teismo 2009 m. balandžio 23 d. nutartis civilinėje byloje **Nr. 3K-7-90/2009**). Į tokį aptariamą teisės normos aiškinimą orientuoja pati **CPK 602 straipsnio** 1 dalies nuostatos formulė, jog turto pardavimo iš varžytynių aktas „suinteresuoto asmens“ prašymu „gali būti pripažystamas“, o ne „pripažystamas negaliojančiu“ arba „negalioja“, t. y. jį formuluoja neimperatyviai (Lietuvos Aukščiausio Teismo 2015 m. balandžio 24 d. nutartis civilinėje byloje **Nr. 3K-3-243-969/2015**; 2021 m. birželio 30 d. nutartis civilinėje byloje **Nr. 3K-3-155-381/2021**, 101 punktas).
40. Taigi, nėra pagrindo įvykdymo procese atliktus veiksmus parduodant atsakovei priklausiusį žemės sklypą iš viešųjų varžytynių *per se* pripažinti neteisėtais vien dėl to, kad įvykdytas teismo sprendimas vėliau buvo panaikintas aukštesnės instancijos teismo ar neteko teisinės galios civilinę bylą, kurioje buvo atnaujintas procesas, išnagrinėjus pakartotinai (**CPK 371 straipsnio** 3 dalis). Priešingai vertinti nurodyta situacija nesudaro pagrindo ir aplinkybė, jog turtas buvo parduotas vykdamas teismo sprendimą, kuriame, kaip paaiškėjo vėliau, buvo padaryta aiški teisės taikymo klaida, konstatuota Vilniaus apygardos teismo 2019 m. lapkričio 7 d. nutartyje civilinėje byloje **Nr. e2S-1792-580/2019**.
41. Kaip minėta, 2017 m. gruodžio 13 d. turto pardavimo iš varžytynių aktas įstatyme nustatytas pagrindais suinteresuotų asmenų reikalavimu nebuvo ginčijamas ir nėra nugnyčytas, todėl nėra pagrindo teigti, jog jį priimant buvo pažeistos esminės suinteresuotų asmenų teisės. Byloje nėra jokių duomenų, kad vykdamas varžytynės buvo padaryta imperatyviųjų įvykdymo procesą reglamentuojančių normų pažeidimų. Įstatymas nenustato draudimo išieškotojui dalyvauti skolininko turto priverstinio pardavimo iš viešųjų varžytynių procese ir tokį turtą įsigyti (nusipirkti) nuosavybės teise (**CPK 709 straipsnis**). Todėl nėra pagrindo panaikinti turto pardavimo iš varžytynių aktą Nr. S-17-117-26433 ir teismui veikiant *ex officio*.
42. **CPK 602 straipsnio** 1 dalyje eksplisitiškai nėra nustatyta, kad turto pardavimo iš varžytynių aktai galiojimas gali būti paneigtas sprendimo įvykdymo atgėrimo instituto taikymo pagrindu. Nekilnojamas turtas gali būti išreikalautas iš išieškotojo taikant teismo sprendimo įvykdymo atgėrimo institutą tik tuo atveju, kai nustatoma, jog nekilnojamas turtas išieškotojo buvo įgytas teismo sprendimu, kuris vėliau buvo panaikintas ar neteko teisinės galios, pagrindu (pavyzdžiui, byloje dėl sandorių negaliojimo teismo sprendimo pagrindu taikoma restitucija, pripažinus išieškotojui nuosavybės teisę į tam tikrą turtą ir pan.). Išieškotojui nekilnojamąjį turtą įgijus kitu teisėtu pagrindu – dalyvaujant viešosiose varžytynėse, antstoliui vykdamas įsiteisėjusį teismo sprendimą, šis nuosavybės teisę į varžytynėse įgytą turtą atsiradimo pagrindas negali būti panaikintas, nevertinant jo teisėtumo ir galiojimo klausimo, nes tai prieštarautų **CPK 602, 760** straipsniuose nustatytam teisiniui reglamentavimui.
43. Kadangi pagal **CPK 724 straipsnio** 2 dalį turto pardavimo iš varžytynių aktas yra nuosavybės teisę patvirtinantis dokumentas, todėl tik panaikinus varžytynių aktą kaip neteisėtą yra sprendžiama dėl jo negaliojimo teisiu padarinių taikymo. Tik pripažinus turto pardavimo iš varžytynių aktą negaliojančiu, teismas turi išsprenditi tokio akto pripažinimo negaliojančiu pasekmių klausimą pagal **CK** šeštosios knygos X skyriaus išdėstytas restitucijos taikymo taisykles bei pagrindus (Lietuvos Aukščiausio Teismo 2017 m. gegužės 11 d. nutartis civilinėje byloje **Nr. 3K-3-218-684/2017**, 28 punktas).
44. **CK 4.96 straipsnio** 4 dalyje nustatyta, kad šio straipsnio taisyklės, reglamentuojančios daikto išreikalavimą iš sąžiningo įgytojo, nėra taikomos, kai daiktas parduotas ar kitaip perleistas teismo sprendimu vykdyti nustatyta tvarka. **CPK 602 straipsnio** 2 dalyje nustatyta, jog turto pardavimo iš varžytynių, pardavimo išieškotojui, turto pardavimo bei varžytynių aktus pripažinus negaliojančiais, gali būti taikoma restitucija **CK** nustatyta tvarka. Taigi tokiais atvejais būtent restitucijos taisyklės apibrėžia teisiu padarinių, kylančių dėl įvykdyto teismo sprendimo, skolininko turto pardavus iš viešųjų varžytynių, taikymą. Įstatymų leidėjas, **CPK** normose nustatęs specialų turto pardavimo iš varžytynių akto negaliojimo institutą, nenustatė specialijų restitucijos taikymo taisyklių, todėl turto pardavimo iš varžytynių aktą pripažinus negaliojančiu taikytinos bendrosios restitucijos taisyklės (Lietuvos Aukščiausio Teismo 2007 m. gruodžio 3 d. nutartis civilinėje byloje **Nr. 3K-3-525/2007**).
45. Šiuo aspektu pažymėtina, jog, turto pardavimo iš varžytynių aktą pripažinus negaliojančiu ir restituciją taikant natūra, skolininkui (buvusiam iš varžytynių parduoto turto savininkui) grąžinamas turtas, o pirkėjui priteisiama jo už tą turtą sumokėta pinigų suma: jeigu ši pinigų suma yra antstolio žinoje, tai ji visa pirkėjui priteisiama iš antstolio, nepaisant to, ar dalį šios sumos antstolis ketina panaudoti (panaudoti) įvykdymo išlaidoms atlyginti, nes, pripažinus turto pardavimo iš varžytynių aktą negaliojančiu, priverstinis skolos išieškojimas iš skolininko lieka nebaigtas; jeigu iš pirkėjo gauta pinigų suma jau išmokėta išieškotojams, tai pirkėjui, kaip neskaitusiam išieškojimo prevėlos kreditoriui, ji priteisiama iš skolininko (buvusio iš varžytynių parduoto turto savininko) (žr. Lietuvos Aukščiausio Teismo 2009 m. balandžio 23 d. nutartį civilinėje byloje **Nr. 3K-7-90/2009**; 2021 m. vasario 19 d. nutarties civilinėje byloje **Nr. e3K-3-16-421/2021** 55 punktą). Tais atvejais, kai varžytynės vykdomas antstoliu reikiama reikalavimų dėl civilinės atsakomybės taikymo, yra nustatytos jo civilinės atsakomybės sąlygos, įvykdymo išlaidos antstoliui už jo atliktus neteisėtus veiksmus neatlyginamos (Lietuvos Aukščiausio Teismo 2009 m. gegužės 19 d. nutartis civilinėje byloje **Nr. 3K-3-218/2009**).
46. Apibendrinama pirmiau išdėstytus argumentus, teisijų kolegija išaiškina, jog tais atvejais, kai išieškotojas, vykdamas įsiteisėjusį teismo sprendimą, įvykdymo procese dalyvaudamas viešosiose varžytynėse nusiperka skolininko turtą, jeigu varžytynių aktas nėra nugnyčytas įstatymu nustatyta tvarka, įvykdyta teismo sprendimą panaikinus ar jam netekus teisinės galios, skolininko, kurio turtas varžytynėse buvo perleistas, teisių gynybai taikomos ne restitucijos taisyklės (**CK** šeštosios knygos X skyrius), bet teismo sprendimo įvykdymo atgėrimo instituto bendrosios nuostatos (**CPK 760 straipsnis**).

Dėl teisinės galios netekusio teismo sprendimo įvykdymo atgėrimo nagrinėjamoje byloje

47. Apeliacinės instancijos teismas konstatavo, jog pirmosios instancijos teismas pagrįstai nusprendė byloje taikyti sprendimo įvykdymo atgėrimo institutą, pripažįstant atsakovės S. K. nuosavybės teisę į žemės sklypą, šio instituto taikymas grąžinant šalis į buvusį iki teismo sprendimo įvykdymo padėtį geriausiai atitinka teisingumo, protingumo ir sąžiningumo principus.
48. Teisijų kolegija, atsižvelgdama į byloje nustatytas aplinkybes bei pirmiau nurodytas teisės nuostatas ir jų aiškinimą teismų praktikoje, iš esmės pripažįsta pagrįstais kasacinio skundo argumentus, kad teismai netinkamai taikė teismo sprendimo įvykdymo atgėrimo instituto normas, nepagrįstai pripažindami S. K. nuosavybės teisę į žemės sklypą.
49. Nagrinėjamu atveju bylą išnagrinėję teismai, remdamiesi teismo sprendimo įvykdymo atgėrimo institutu, galiojant nenuginčytam turto įgijimo iš varžytynių aktui, ne tik nepagrįstai faktiškai pritaikė restituciją, bet ją be pagrindo taikė vienaišalę – pripažino atsakovės S. K. nuosavybės teisę į žemės sklypą, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), esantį (duomenys neskelbtini) r. sav., (duomenys neskelbtini) sen., (duomenys neskelbtini) k., net nesprendami pirkėjos E. T. sumokėtos sumos už varžytynėse įgytą turtą grąžinimo klausimo.
50. Teismai nepagrįstai sutapatino ieškovės E. T. statusą kaip išieškotojos ir kaip varžytynių dalyvės, nusipirkusios varžytynėse skolininkės turtą. Nors apeliacinės instancijos teismas nutartyje nurodo, jog sprendimo įvykdymo atgėrimas buvo priimtas E. T., kaip išieškotoja, tačiau faktiškai buvo pritaikyta vienašalė restitucija, nesipirkusios varžytynėse teisę į žemės sklypą iš varžytynėse jį įgijusio asmens ir pirkėjui nekompensuojant už nupirktą žemės sklypą jo sumokėtos sumos 2104 Eur. Kaip minėta, tik pripažinus varžytynių aktą negaliojančiu, galėtų būti sprendžiama dėl restitucijos tarp šalių taikymo.
51. Teisijų kolegija pažymi, jog, nagrinėjamu atveju siekiant tinkamai pritaikyti teismo sprendimo įvykdymo atgėrimą, būtina, visų pirma, įvertinti, ar turtą, kuris buvo perleistas vykdamas teismo sprendimą, yra galima grąžinti natūra; antra, jeigu turto natūra grąžinti negalima dėl to, kad jis realizuotas, būtina nustatyti reikšmingas faktines aplinkybes, susijusias su lėšų, gautų už iš varžytynių parduotą turtą, paskirstymu, t. y. ar skolininko turtą pardavus gautos lėšos dar yra antstolio žinoje, ar jos buvo paskirstytos išieškotojams; trečia, būtina nustatyti, ar pardavus skolininko turtą gauta suma išieškotojams paskirstyta vykdomoj oje byloje, kuri užvesta vykdomoj oje dokumento, išduoto vėliau panaikinto ar teisinės galios netekusio teismo sprendimo pagrindu. Kaip minėta, jeigu grąžinti turto skolininkui nėra galimybės, skolininkui yra atlyginama turto vertė, o kai turtas realizuotas teismo sprendimu vykdyti nustatyta tvarka, skolininkui atlyginama už realizuotą turtą gauta suma (**CPK 760 straipsnio** 3 dalis).
52. Šioje nutartyje (mutarties 41–44 punktai) konstatuota, kad varžytynių aktas nebuvo ginčijamas ir nugnyčytas, todėl taikyti restituciją ir grąžinti turtą skolininkės nuosavybėn teisinio pagrindo nėra, taip pat nėra teisinio pagrindo teismo sprendimo priverstinio įvykdymo tvarka perleista turtą grąžinti skolininkei ir taikant vindikacijos taisykles (**CK 4.96 straipsnio** 4 dalis). Todėl atsakovė S. K. turi teisę reikalauti iš išieškotojų, taikant teismo sprendimo įvykdymo atgėrimą, jai atlyginti už varžytynėse realizuotą jos turtą gautą sumą – 2104 Eur ar atitinkamą jos dalį, kuri buvo išieškota iš atsakovės S. K. ir paskirstyta išieškotojams teismo sprendimu, kuris vėliau buvo panaikintas ar neteko teisinės galios, pagrindu.

Dėl bylos procesinės baigties ir bylinėjimosi išlaidų

53. Byloje nėra duomenų apie tai, kaip vykdomosiose bylose (pagal 2017 m. vasario 15 d. išduotą vykdomąjį raštą **Nr. e2-225-231/2016** išieškotojos A. Z. naudai ir pagal 2017 m. sausio 17 d. išduotą vykdomąjį raštą **Nr. 2-37-231/2016** išieškotojų A. Z. ir E. T. naudai) buvo paskirstyta už parduotą skolininkės S. K. žemės sklypą gauta suma. Nemastauts šių faktinių aplinkybių, tinkamai įvykdyti teismo sprendimo įvykdymo atgėrimą byloje nėra galimybės.

54. Todėl pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų nutartys naikinamos dėl esminio proceso teisės normų ([CPK 602 ir 760 straipsnių](#)) pažeidimo, bylos esmės neatskleidimo ir teismo sprendimo įvykdymo atgręžimo klausimas grąžinamas nagrinėti iš naujo pirmosios instancijos teismui, nes pažeidimai negali būti pašalinti apeliacinės instancijos teisme ([CPK 359 straipsnio 1 dalies 5 punktas](#), 360 straipsnis).
55. Kadangi teismo sprendimo įvykdymo atgręžimas yra suprantamas kaip šalių grąžinimas į ankstesnę padėtį, buvusių iki panaikinto teismo sprendimo įvykdymo, todėl iš naujo bylą nagrinėjantis teismas turi įvertinti, kaip buvo paskirstyta E. T. už nupirktą skolininkės žemės sklypą sumokėta 2104 Eur suma: E. T., A. Z., vykdymo išlaidoms padengti ir kt. Teismas taip pat turi nustatyti, ar skolininkei S. K. priklausęs žemės sklypas priverstinio vykdymo tvarka buvo realizuotas ir už jį gauta suma paskirstyta išieškotojams tik vienoje vykdomojoje byloje, kurioje 2017 m. sausio 17 d. vykdomasis raštas [Nr. 2-37-231/2016](#) išduotas Trakų rajono apylinkės teismo 2016 m. gruodžio 12 d. teismo sprendimo, kuris vėliau neteko teisinės galios, pagrindu, ar ir kitoje byloje, kurioje 2017 m. vasario 15 d. vykdomasis raštas [Nr. e2-225-231/2016](#) išduotas Trakų rajono apylinkės teismo 2016 m. lapkričio 18 d. sprendimo pagrindu, ir jeigu taip – ar Trakų rajono apylinkės teismo 2016 m. lapkričio 18 d. sprendimas vėliau buvo panaikintas ar neteko teisinės galios. Taikant teismo sprendimo įvykdymo atgręžimo institutą gali būti išreikalauta už realizuotą skolininkės turtą gauta 2104 Eur suma ar atitinkama šios sumos dalis, kuri buvo paskirstyta išieškotojams vykdant teismo sprendimą, kuris vėliau buvo panaikintas ar neteko teisinės galios. Turi būti konstatuota, jog išieškotojos atitinkamą sumą neteisėtai įgijo panaikinto ar teisinės galios netekusio teismo sprendimo pagrindu.
56. Kaip nurodyta nutarties 27 punkte, teismo sprendimo įvykdymo atgręžimas vykdomas tarp išieškotojo ir skolininko ([CPK 760 straipsnio 1 dalis](#)). Antstolis nėra sprendimo įvykdymo atgręžimo teisiųjų santykių subjektas. Nagrinėjamu atveju šalys nekėlė klausimo ir byloje nebuvo sprendžiama dėl antstolio neteisėtų veiksmų ir kitų antstolio deliktinės atsakomybės sąlygų. Kaip minėta, nors neteisėto sprendimo įvykdymo padariniai yra neteisėti, tai savaime nereiškia, kad neteisėtais gali būti laikomi ir antstolio veiksmai tokį sprendimą vykdant. Priešingai, įsiteisėjęs teismo sprendimas yra privalomas ir vykdytinas visiems asmenims, įskaitant antstolį; antstolis pagal teisės aktų reikalavimus neturi jokių galimybių atsisakyti vykdyti jam pateiktą įsiteisėjusį teismo procesinį sprendimą, nesant tam įstatyme nustatytų pagrindų.
57. Kadangi neteisėtas teismo sprendimas daro neteisėtus ir tokio sprendimo vykdymo padarinius, todėl, taikant sprendimo įvykdymo atgręžimą, šalys, įvykdžiusios tokį sprendimą, grąžinamos į padėtį, buvusią iki neteisėto sprendimo priėmimo. Tai reiškia, kad sprendimo įvykdymo atgręžimas yra ne tik grąžinimas to, ką ieškovas gavo pagal panaikintą sprendimą, bet ir sprendimo vykdymo išlaidų atlyginimas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2006 m. lapkričio 28 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-614/2006](#); 2007 m. birželio 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-256/2007; 2010 m. gegužės 7 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-204/2010](#)). Atkreiptinas dėmesys, kad iš esmės analogiškai pagal faktines aplinkybes situacijai sureguliuoti Sprendimų vykdymo instrukcijos (patvirtinta Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2005 m. spalio 27 d. įsakymu Nr. 1R-352, 2015 m. rugpjūčio 7 d. įsakymu Nr. 1R-222 redakciją) 171 punkte nustatoma, kad tais atvejais, kai vykdomoji byla nutraukiama dėl to, kad panaikinti vykdomieji dokumentai, kurie buvo vykdymo pagrindas, vykdomoji byla užbaigiama ir išieškotojo sumokėtos ar iš skolininko išieškotos vykdymo išlaidos negrąžinamos. Todėl vykdant sprendimo įvykdymo atgręžimą nagrinėjamoje byloje išieškotojos turi proporcingai sumoms, jų gautoms už parduotą skolininkės S. K. žemės sklypą, atlyginti ir vykdymo išlaidas, kurias skolininkė patyrė dėl vykdyto išieškojimo pagal teismo sprendimą, kuris vėliau buvo panaikintas arba neteko teisinės galios.
58. Kasaciniam teismui nusprendus panaikinti apeliacinės ir pirmosios instancijos teismo nutartis ir grąžinti atsakovių nepilnamečių S. K. ir K. K. prašymą dėl teismo sprendimo įvykdymo atgręžimo civilinėje byloje nagrinėti iš naujo pirmosios instancijos teismui, šalių bylinėjimosi išlaidų atlyginimo klausimas paliktas spręsti pirmosios instancijos teismui kartu su kitų bylinėjimosi išlaidų paskirstymu ([CPK 93, 96 straipsniai](#)).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 5 punktu, 360 straipsniu, 362 straipsnio 1 dalimi,

nutaria:

Panaikinti Vilniaus apygardos teismo 2021 m. gegužės 20 d. nutartį ir Vilniaus regiono apylinkės teismo 2021 m. kovo 24 d. nutartį.
Grąžinti atsakovių nepilnamečių S. K. ir K. K., atstovaujamy atstovų pagal įstatymą J. K. ir R. K., prašymą dėl teismo sprendimo įvykdymo atgręžimo civilinėje byloje nagrinėti iš naujo pirmosios instancijos teismui.
Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai
Driukas

Taminskas

Tamošiūnienė